

Adroddiad i'r:	Cyngor Sir
Dyddiad y Cyfarfod:	27 Ionawr 2014
Aelod Arweiniol/Swyddog:	Julian Thompson-Hill/Paul McGrady
Awdur yr Adroddiad:	Paul McGrady, Pennaeth Cyllid ac Asedau
Teitl:	Cyllideb 2014/15

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad yn rhoi diweddariad ar y broses o bennu'r gyllideb ac mae'n egluro cynigion i osod cyllideb refeniw'r Cyngor ar gyfer 2014/15.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Mae'n ofynnol yn ôl y gyfraith i'r Cyngor bennu cyllideb gytbwys y mae modd ei chyflawni cyn dechrau pob blwyddyn ariannol a gosod y lefel o ganlyniad o ran Treth y Cyngor i ganiatáu i filiau gael eu hanfon at breswylwyr.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod y Cyngor yn cymeradwyo'r cynnig cyllideb ar gyfer 2014/15 fel y dangosir yn Atodiad 1.

Bod y Cyngor yn cymeradwyo cynnydd o 3.5% yn lefel Treth y Cyngor ar gyfer 2014/15.

4. Manylion am yr Adroddiad

Dangosodd dadansoddiad o Setliad Drafft Llywodraeth Leol a chanlyniadau hynny i'r cyngor y gallai fod angen arbedion o tua £8.5m. Cadarnhawyd hyn yn y Setliad Terfynol a dderbyniwyd ym mis Rhagfyr.

Mae'r broses o osod cyllideb wedi arwain at arbedion o £1.7m hyd yma ar gyfer 2014/15 a gymeradwywyd gan y Cyngor Sir ym mis Medi (Cam 1) ac arbedion o £4.7m (Cam 2) ar 3 Rhagfyr. Mae manylion yr arbedion hyn ynghlwm fel Atodiad 2.

Roedd arbedion Cam 1 yn eitemau a oedd wedi eu cynnig fel rhan o broses Herio Gwasanaethau 2012/13 a 2013/14 ac wedi eu trafod yn unol â hynny. Cyflwynwyd arbedion Cam 2 mewn gweithdy cyllideb ar gyfer aelodau ar 21 Hydref a chyflwynwyd pob cais gan aelodau cabinet arweiniol, yn rhoi manylion am yr arbediad, am yr effaith ac asesiad o'r risg. Hon oedd yr ail o dri gweithdy cyllideb a gynhaliwyd i lywio'r drafodaeth ynghylch cyllideb 2014/15. Yn dilyn y gweithdy, gwahoddwyd aelodau etholedig gan yr Aelod

Arweiniol dros Gyllid ac Asedau a'r Pennaeth Cyllid ac Asedau i roi sylwadau ar unrhyw un o'r cynigion cyn cyfarfod y cyngor ym mis Rhagfyr.

Mae Cam 1 a 2 wedi dynodi arbedion o £6.459m hyd yma, gan adael bwllch o tua £2.0 miliwn i'w ganfod. Roedd y bwllch hwn yn ffocws trydydd gweithdy cyllideb a gynhaliwyd ar 9 Rhagfyr.

Roedd 31 o aelodau yn bresennol yn y digwyddiad. Dosbarthwyd y papurau a gyflwynwyd yn y gweithdy ymlaen llaw i'r holl aelodau ac maent wedi eu cyhoeddi ar Modern.gov ac maent ar gael, felly, i bob aelod eu gweld.

Prif thema'r gweithdy oedd cyflwyno manylion ac opsiynau i gael eu hystyried i bontio'r bwllch £2m yn y gyllideb ar gyfer 2014/15.

Roedd y wybodaeth allweddol a gyflwynwyd yn cynnwys:

- Diweddariad ar y sefyllfa yn ystod y flwyddyn o ran cyllidebau gofal cymdeithasol ac addysg
- Dadansoddiad o gyllid ysgolion
- Opsiynau i gynyddu cyllidebau ysgolion
- Adolygiad o falansau a chronfeydd wrth gefn
- Diweddariad ar y Cynllun Corfforaethol
- Opsiynau Treth y Cyngor
- Cynigion Arbedion Ychwanegol
- Argymhelliad i gydbwysu'r gyllideb

Mae Atodiad 1 yn dangos manylion y cynigion i bontio'r bwllch £2m. Mae'r cynigion arbedion ychwanegol ar gyfer 2014/15 yn ymwneud â dwyn ymlaen arbedion a nodwyd yn flaenorol ar gyfer 2015/16 ac maent yn dod i gyfanswm o £395mil. O'r swm hwn, mae £95mil yn ymwneud â dwyn ymlaen ailstrwythuro mewn Cynllunio Busnes a Pherfformiad ac mae £300mil yn ymwneud â'r bwriad o gael gwared â'r cyfraniad a gyllidebwyd i falansau flwyddyn yn gynt nag a gynlluniwyd yn wreiddiol. Roedd yr argymhelliad yn cynnwys cynnig i ddefnyddio balansau cyffredinol fel rhan o'r gyllideb yn 2014/15. Er bod y gweithdy yn ddigwyddiad anffurfiol, roedd derbyniad yn gyffredinol i'r argymhelliad i gydbwysu'r gyllideb ac roedd angen trafodaeth bellach ar lefel y cynnydd yn Nhreth y Cyngor.

Bydd yn rhaid i gynigion gogyfer â chyllideb derfynol a lefel Treth y Cyngor ar gyfer 2014/15 gael eu cytuno gan y Cyngor Sir fis Chwefror 2014. Yn y gweithdy cyllideb ddiweddaraf, mynegwyd rhai safbwyntiau yn anffurfiol am yr hyn y dylai lefel y cynnydd yn Nhreth y Cyngor fod. Mae'r opsiynau a'r goblygiadau wedi eu nodi yn y tabl isod:

Cynnydd	Cynnydd gros	Budd-dal Treth y Cyngor	Cynnydd net	Incwm Ychwanegol
£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
2.75%	1,119.31	-279.83	839.48	-228.95
3.00%	1,221.06	-305.27	915.80	-152.63
3.50%	1,424.57	-356.14	1,068.43	0.00
4.00%	1,628.08	-407.02	1,221.06	152.63

Mae'r tabl yn dangos ar gynnydd o 3.5%, mae'r gyllideb yn gytbwys. Yn y gweithdy gyllideb, roedd trafodaeth ynghylch lefel Treth y Cyngor gyda rhai aelodau'n gofyn am ystyried lefel is.

Mae Atodiad 1 yn dangos y cynigion arbedion ac mae'n amlwg y bydd gwasanaethau yn ei chael hi'n anodd cyflawni unrhyw arbedion pellach yn 2014/15 ar hyn o bryd. Byddai hyn yn gadael balansau fel yr unig ffynhonnell cyllid i lenwi unrhyw fwllch sy'n cael ei adael gan Dreth y Cyngor is.

Mae'r cynigion yn Atodiad 1 eisoes yn cynnwys defnyddio £500m o falansau a dileu'r gyllideb sy'n 'ychwanegu at' ein balansau bob blwyddyn. Mae pwysigrwydd lefelau priodol balansau wedi cael ei amlygu yn ystod y flwyddyn ddiwethaf gyda digwyddiadau llifogydd mawr yn Rhuthun, Llanelwy a'r Rhyl a phroblemau ar draws y sir gydag eira yn ogystal â hawliad mawr annisgwyl gan ein cwmni yswiriant blaenorol. Ym mhob achos rydym wedi gallu ymateb yn briodol gan wybod bod arian ar gael i dalu am unrhyw ymateb a gwaith dilynol. Gyda'r ansicrwydd ynghylch dyfodol llywodraeth leol a digwyddiadau cynyddol o dywydd gwael, nid yw lleihau balansau ymhellach y dull mwyaf dymunol o weithredu.

Hefyd, nid yw'r defnydd o falansau'n datrys y broblem sylfaenol - dim ond defnyddio arian parod i lenwi'r twll parhaol yng nghyllid y Cyngor dros dro ac felly'n gohirio'r broblem tan ddiwrnod arall. Nid yw'r gyllideb ar gyfer 2014/15 yn caniatáu ar gyfer unrhyw bwysau cost sy'n benodol i wasanaethau. Mae chwyddiant wedi ei adeiladu i mewn i dybiaethau'r gyllideb yn gorfforaethol i gynnwys eitemau megis ynni, cyflog a chostau pensiwn cyflogwr ychwanegol. Mae buddsoddi mewn blaenoriaethau wedi'i gynnid ar lefel o £750mil. Mae cyflwyno'r Cynllun Corfforaethol yn dibynnu ar gyllideb ac adnoddau arian parod i hwyluso Benthycia Darbodus. Y dyraniad arfaethedig o ran cyllid buddsoddi ar gyfer 2014/15 yw:

	£'000
Moderneiddio Addysg/Ysgolion yr 21ain Ganrif	650
Priffyrdd – Gwelliannau Ffyrdd	100
	<hr/>
	750

Mae'r buddsoddiad mewn addysg yn cynnwys £318mil o arbedion a gytunwyd gydag ysgolion fel rhan o'r arbedion cyllideb Cam 2. Mae'r dyraniad i Briffyrdd yn arian cyfatebol i'r dyraniad a ddarparwyd gan Lywodraeth Cymru i hwyluso benthyca ar gyfer gwelliannau ffyrdd.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae rheolaeth effeithiol o gyllideb refeniw a chyfalaf y cyngor a darparu strategaeth y gyllideb y cytunwyd arni'n sail i weithgareddau ym mhob maes, gan gynnwys blaenoriaethau corfforaethol.

Mae'r cynigion cyllideb yn cynnwys nawdd o £750k ar gyfer Ysgolion y 21ain Ganrif, Moderneiddio Addysg a gwella Priffyrdd yn unol â'r Cynllun Corfforaethol.

6. Faint fydd cost hyn a sut bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Y targed ar gyfer arbedion yn 2014/15 yw £8.5m. Bydd cyllideb refeniw net y Cyngor yn £187m o'i gymharu â £191m yn 2012/13. Y gostyngiad arian parod yn setliad refeniw'r cyngor gan Lywodraeth Cymru yw -4.6%.

7. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal?

Cyn cael cymeradwyaeth y Cyngor Sir, mae'r arbedion sydd wedi eu cytuno hyd yma wedi eu trafod gyda Phenaethiaid Gwasanaeth ac Aelodau Arweiniol, wedi eu cyflwyno mewn gweithdai cyllideb ar gyfer aelodau ac wedi eu dosbarthu i staff. Mae'r cynigion terfynol i gydbwyso'r gyllideb wedi'u trafod yn fanwl mewn gweithdy aelodau ac mae aelodau wedi cael cyfle i godi materion cyn i'r adroddiad terfynol fynd i'r Cyngor. Mae'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol wedi cael diweddariadau rheolaidd gan fod ganddo swyddogaeth i gadw trosolwg o'r broses gyllidebu. Cytunodd y Cabinet i argymhell y cynigion yn yr adroddiad hwn i'r Cyngor yn ei gyfarfod ar 14 Ionawr 2014.

Dyma'r trydydd adroddiad ffurfiol gydag argymhellion cyllideb. Mae'r ddau flaenorol wedi bod trwy weithdai, y Cabinet a'r Cyngor llawn ac wedi cael eu hadolygu gan y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol.

8. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae'r cyngor yn wynebu heriau ariannol sylweddol dros y blynyddoedd nesaf. Mae'r gyllideb fel y'i cynigir yn realistig ac yn gyraeddadwy. Mae'n gwneud arbedion digonol i gydbwyso ein sefyllfa, yn diogelu gwasanaethau rheng flaen rhag gostyngiadau mawr ac yn caniatáu buddsoddiad o £750mil i flaenoriaethau'r Cyngor.

Nid yw defnyddio'r balansau fel y cynigir yn ddelfrydol, ond mae'n rhoi ychydig o le i ni ddatblygu cynigion cynilo pellach ar gyfer 2015/16. Bydd gan y Cyngor falansau digonol o hyd i ddelio ag unrhyw argyfyngau rhesymol.

9. Pa risgiau sy'n bodoli ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Os na chytunir ar y gyllideb o fewn yr amserlen berthnasol, yna bydd y Cyngor yn torri'r gyfraith. Dyma'r cyfnod ariannol mwyaf heriol y mae'r cyngor wedi'i wynebu a bydd methu â chyflawni'r strategaeth gyllidol y cytunwyd arni yn rhoi pwysau ychwanegol ar wasanaethau yn ystod y flwyddyn ariannol gyfredol a thros y blynyddoedd ariannol sydd i ddod. Bydd monitro'r gyllideb yn rheolaidd ac adrodd yn fuan am unrhyw amrywiad yn helpu i sicrhau y cyflawnir y strategaeth ariannol.

Mae proses y gyllideb a rhagdybiaethau'r cynllun ariannol tymor canolig yn risgiau sydd wedi eu nodi yn y cofrestrau risg corfforaethol ac adrannol. Caiff y gofrestr risg gorfforaethol a chymau lliniarol eu hadolygu'n rheolaidd gan y Tîm Gweithredol Corfforaethol.

10. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Mae'n ofynnol i awdurdodau lleol o dan Adran 151 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu eu cyllid.